

Stajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krona, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnstvo se nahajata v Ptujju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 41.

V Ptujju v nedeljo dne 8. oktobra 1911.

XII. letnik.

Italijansko-turška vojska.

V zadnji številki že smo izrazili bojazen, da se bode v daljni Afriki zapričela krvava igra. In res, komaj je zapustil naš list tiskarno, ko je že prišla novica, da je med Italijo in Turčijo vojska napovedana. Tako dolgo se je zamoglo evropski mir obdržati in zdaj nakrat so zopet pričeli kanoni pokati in črni oblaki so zatemnili politično obzorje. Vojska, ki se je zdaj med Italijo in Turčijo pričela, ima popolnoma poseben značaj. Podobna je roparskim vojskam, ki so jih včasih vodili francoski kralji, da bi povečali svojo državo. Brez vsacega pravnega utemeljevanja je Italija to vojsko pričela. Evropske velevlasti se trudijo, da bi prepričali Maroko ne sprejme nevarnih oblik, čeprav je Francoska prav osebno nastopala in Nemčiji grozila. V tem trenutku pa, ko je svet veselo pozdravljal zametek mirnejših razprav, raztegnila je Italija svojo roko nad afričansko provinco Tripolis, ki je bila doslej pod sultanovo krono. Ošabno brezobzirno je Italija zahtevala od Turčije, da naj to deželo Tripolis ednostavno odstopi, da naj mirno gleda, kako jo vtakne Italija v svoj žep. Samoumevno je, da se turška vlada temu ni mogla pokoriti. Italijanski "ultimatum", ki je zahteval tekom 24 ur odgovor, spada med brutalnejše spise, kar jih pozna svetovna zgodovina. Seveda je Turčija laško zahtevo odločno zavrnila in tako je pričela borba. Največja nevarnost pa tiči v tem, da se bode bojni ogenj zanetil tudi v sosedne države. Tako je n. pr. prav mogoče, da bode skuala Italija zasedla tudi turško provinco Albanijo, v kateri se itak že zopet poraja uporno gibanje. Ta slučaj pa bi moral izzvati odpor Avstro-Ogrske, ki je jako interesirana na Albaniji in ki bi bila potem bržkone prisiljena, da poseže z orožjem vmes. Tako se zna torej politični razvitek vsak trenutek tako zasukati, da pride i Avstro-Ogrska v vojsko.

Kar se tiče dosedanega položaja v boju med Italijo in Turčijo, smo stvar deloma že poznali. Italija ima izborna vojna mornarico, katere šliko prinašamo tudi v današnji številki "Stajerc". Proti tej mornarici seveda ne more turška mornarica nastopiti; kajti ta obsega le starejših parnikov, ki so jih Turki svoj čas v Nemčiji nakupili. Pri prvi morski bitki bi torej turško brodogojstvo bilo uničeno. Vsled tega je tudi gotovo, da bode Italija tripoličansko obalno regijo takoj z lahkoto zasedla. Turčija ima namreč le par manjših trdnjav, katerih posadke se bodejo sicer do zadnjega moža držale, a ki bodejo vendar kmalu v potokih krvi premagane. Tudi potem začne za Italijo šele najhujše delo. To pomeni kos zemlje ob morju meji v Tripolisu namreč široka dežela, ki obstoji večinoma v puščavi in na kateri živijo na eni strani potomci turških janičarjev, na drugi pa divji nomadi Arabcev. Turški duhovniki razvili so veličansko hujskanje in proglasili "sveto vojsko" proti krščanskim Italijanom. Arabci, ki so tako priročni na konjih rojeni, se bodejo vedno umikali in zopet vedno pojavljali. Sovražnik je to, ki ga ni mogoče ubiti, ni mogoče prijati in ki ti vendar vedno pride donša. Ta boj zna leta trpeti in ne bode

nikdar s končno zmago končal, kajti muhamedanski upor se bode vedno in vedno zopet pojavljal. Italijani so že pred leti z vojsko proti abesinskemu Meneliku hude poraze doživeli in ti porazi se bodejo zdaj zopet ponovili. Na ta način torej ne stoji stvar za Italijo posebno ugodna. Poleg tega se mora premisliti, da ima Turčija armado, ki se jo hudo podcenjuje. Turško armado so skozi leta vzgojevali nemški oficirji in jo s tem dobro pripravili.

Velevlasti se trudijo, da bi zabranili razširjenje boja na druge države. Ali to bode vsled znanih balkanskih razmer skoraj nemogoče. V naslednem podamo najvažnejša poročila, v kolikor zanimajo širšo javnost in bode mo tudi naprej vojsko z vso vneto zasledovali!

Armada in mornarica.

Vojska je zadela Turke sredi v reorganizaciji svoje armade. Turčija ima 7 armadnih kôrov v Evropi in 7 v Aziji. Poleg tega 3 samostojne divizije v Evropi in 1 v Aziji. Skupno ima torej Turčija 14 kôrov in 5 divizij. Vsak kôr skoraj ima 3 divizije, vsaka divizija 3 regimente s 3 batajloni in 1 lovskim batajlonom. Poleg tega ima vsaka divizija eno kompagnijo infanterije na konjih, en regiment poljske artiljerije in vsak regiment eno kompagnijo z mašinskimi puškami. Turški vojak je izredno pogumen, utrjen, trezen in vbojliv. Že v raznih vojskah so turški vojaki svoj pogum dokazali in bodejo to gotovo tudi sedaj storili.

Mornarico ima seveda Italija boljše. Italija šteje modernih bojnih parnikov in pancerskih križaric: 1 za 9.833 ton, 2 za 10.118 ton, 2 za 9.800 ton, 3 za 7.350 ton; nadalje 2 pancerski križarici za 6.500 ton, 7 starejših pancerskih parnikov, 11 križaric, 9 torpedovskih čolnov, 23 uničevalcev torpedovk, 124 torpedovk in 15 podmorskih čolnov. Turčija pa ima samo dva od Nemčije kupljena bojna parnika po 10.060 ton, nadalje 1 za 9.120 ton, 6 starih bark, 4 malih križaric, 9 uničevalcev torpedovk in 15 torpedovk. Velike bitke se torej na morju ne bodejo izvršile.

Denarne žrtve vojske.

Italija imela je koncem leta 1910 skupno 13.823 milijonov lir državnega dolga. V zadnjih letih si je svoj denarni položaj precej zboljšala. Vojska bode Italijo v najboljšem slučaju 1 milijardo, to je 1000 milijonov lir koštala. In dobička ne bode Italija od vojske prav nobenega imela. Ker znaša državni zaklad okrog 300 milijonov lir, se bode moralo — ako vojska do srede oktobra ni končana — državno posojilo pod jako neugodnimi pogoji dobiti. Italijanska trgovina v orientu, ki prinaša Italiji vsako leto do 100 milijonov lir, bode vsled vojske in turškega bojkota hudo oškodovana, morda celo popolnoma uničena. Zanimivo je, da bodejo obe boj vodeči državi svoje denarne potrebe v istih državah krile. Na vsak način ima Turčija mnogo manj izgubiti nego Italija. Tudi bode Turčijo vojska mnogo manj koštala.

Boji v Tripolisu.

Prvi bojni poizkus Italije se obrača seveda proti afričanski provincji Tripolis sami. Italijansko vojno brodogojstvo je obkolo Tripolis in posamezne trdne postojanke. Potem je pričelo mesta obstreljavati. Poročila pravijo, da se turške posadke sploh ne bodejo resno branile, temveč da se bodejo kmalu v notranje dežele nazaj pomaknile. Na ta način se bode mnogo prelivanja krvi preprečilo. V hipu pa, ko bode italijanska zastava v Tripolisu frfotala, se bode menda počivanje orožja sklenilo in mirovna pogajanja pričelo, zakar se zlasti vse druge evropske velevlasti potegujejo. Vojaštvo, ki se ima v Tripolisu prevoziti in tam deželo zasedati, se je zbralo v Siciliji. Skupno odpošlje Italija najprve kakih 60.000 mož. Prevoz iz Sicilije v Tripolis traja tudi par dni, tako da morajo doslej parniki obrežje blokirati. Do manjših prask, ki nimajo posebnega pomena, je seveda na morju že prišlo. Par turških bark so Italijani potopili; na drugi strani se poroča, da je tudi nekaj italijanskih bark poškodovanih.

Turška mornarica.

Samoumevno se je turška mornarica takoj umaknila, ker na odprtem morju ne more proti italijanski prav ničesar uspešnega doseči. To umikanje se je turški mornarici posrečilo in je zdaj popolnoma na varnem. Edino torpedovke Turkov še po egejskem morju stražijo in delajo toliko močnejšim Italijanom mnogo prreglavic. Italijani so morali celo trgovsko mornarico vstaviti. V Dardanelah so Turki par malih italijanskih parnikov vjeli.

Boji v Albaniji.

Za stalščee Avstro-Ogrske napram tej celi vojni so seveda boji na obrežju Epirusa in v Albaniji najvažnejši. Italija je sicer najprve obljubovala, da se bode boj na Tripolis omejil in ne na Balkan zanesel. Ali poročila kažejo, da so bile te obljube prazne. Vedno se govori, da so italijanski parniki že pred Smyrno in Soloniki. Prvi morski boji so se zgodili tudi na epirotičnem in albanskem obrežju. S tem zanesse Italija boje v pokrajine, v katerih hoče Avstrija na vsak način mir obdržati. Ako bi Italija proti volji Avstrije Albanijo zasedla, potem bi se dvignili tudi Črnagora, Grška, Srbija in Bulgarija, ki bi napadli skupno z Italijo Turčijo. V tem hipu pa bi se morala Avstrija iz lastnega interesa na stran Turčije postaviti. Tako bi nastala torej vojska med Avstrijo in Italijo. V Albaniji se že pripravlja upor in Albanci so izborna oboroženi. Nekateri turške oblasti so že prepodili. Poroča se tudi, da se izkruje v Antivariju velike množine oročja in municije. To pošilja baje Italija, da bi oborožila Črnogorce. Zanimivo je tudi, da zbira Italija na svoji severni meji (proti Avstriji) prav mnogo vojaštva. Avstrijski zunanji minister je podal že svojo izjavo, da italijanskega zasedanja Albanije pod prav

nobenim pogojem ne more trpeti in da se bode naša država v danem slučaju z vsemi sredstvi branila.

Poročila.

Italijanska vlada ima edino brzovjavno linijo iz bojišča v lasti. Vsled tega izvršuje najstrožjo cenzuro, tako da časopise skoraj prav nobenih pametnih poročil ne dobi. Le manjša, brezpomembnejša poročila sprejemajo listi. Celo vojnim poročevalcem se je njih službo otežilo. V naslednjem podamo zadnja poročila, v kolikor se jih sme za resna smatrati:

Bombardiranje Tripolisa.

Po dolgem čakanju je italijansko brodogvaj pred trdnjavo Tripolis pričelo nastopati. Zapovedujoči admiral je zahteval od turške posadke, da se uda, kar je ta seveda odklonila. Nato so pričeli italijanski parniki z bombardiranjem. Turški folti so ogenj odgovorili, seveda brez vsacega uspeha. Posamezna poročila pravijo, da je Tripolis od Italijanov premagan in da frfota raz fôra že italijanska trobojnica. Turški vojaki so se postavili v bližini mesta; dobili so baje tudi že veliko pomoči od oboroženih Arabcev. Italijanom delajo morskvi viharji mnogo preglavic, ker preprečijo vsako izkrčenje vajakov. Sploh vojaštvo za izkrčenje, ki bi imelo voditi boj na suhem, še vedno ni prevoženo; niti artiljerija ne. Vse dokazuje, da Italija še ni bila dobro pripravljena na vojsko. Italijanska vlada si je domišljala, da bode turška se takoj prestrašena udala.

Turška izjava.

Turški poslanik na Dunaju je izjavil, da Turčija ne bode sprejela nikakoršne intervencije vevlasti, potom katere bi zamogla Tripolis izgubiti. Turčija si hoče Tripolis z mečem obdržati in ne bode te dežele brez boja sovražniku pustila.

Boji v Albaniji.

Postopanje italijanske mornarice stoji v polnem nasprotju z obljubami italijanske vlade. Italija je oficiozno izjavila, da ne bode peljala boja proti evropskemu obrežju Turčije, temveč da se bode omejila na vojaške korake v Tripolisu. Ali njena mornarica nastopa v adriatičnem morju vse drugače. Že prvi slučaj pri trdnjavi Prevesa je bil tak, da je moral Avstro-Ogrsko vznemiriti. Prevesa je neutralni pristan. Ker je v tem pristanu nekaj turških torpedovk skritih, hoče italijanska mornarica Preveso bombardirati. To bi bilo seveda proti vsem določbam neutralnosti. Ako se to neverjetno kršenje danih obljub zgodi, potem je očitno, da špekulira Italija na Albanijo. Istotako očitno pa je potem, da mora dobro razmerje med Italijo in Avstrijo ponehati, da mora Avstrija odločno protestirati, pri čemur ji nobena vevlast ne more braniti in da je končno vojska med Avstrijo in Italijo mogoča.

Telegrami.

Iz Malte se poroča, da se je Italijanom vendar posrečilo, da v bližini Tripolisa nekaj vojaštva izkrcajo, ki se zdaj okoli mesta pomika. Vojvoda v Abruzzih je izjavil, da pusti Preveso bombardirati. Ta vojvoda je baje določen za bodočega podkralja v Tripolisu.

Turški poslanik na Dunaju obiskal je avstro-ogrškega zunanjega ministra grofa Aehrenthal ter ga opozoril, da bodejo Italijani bržkone večje množine vojaštva v Albaniji izkrcali. Vsled tega se že iz laškega jadranskega obrežja vojaki odpeljavajo.

Poslanik je vprašal, kakšno stališče namerava Avstro-Ogrska napram temu novemu položaju zavzeti. Avstro-ogrška vlada ne veruje italijanskim obljubam prav nič več. Bati se je resnih dogodkov.

Turška mornarica, ki je bila v Dardanelih na varnem, hoče baje odpeliti. Potem zna do krvavih dogodkov na morju priti.

V pristanu Prevesa so italijanski parniki napadli dve turški torpedovki in jih uničili. Turški vojaki so se s plavanjem na suho rešile. Skupno se je oddalo 76 strelcov. Turška posadka ni z ognjem odgovorila.

Italijanska mornarica bombardirala je otok Mystilene in ga zasedla.

List „Ikdem“ opozarja vlado, naj nastopi proti rabi strupenega smodnika potom Italijanov.

Vojne priprave.

Turčija je vse za obrambo pripravila. Ugasnili so morske svetilnike pri Kasandri. V Kara Burum so odpeljali težko artiljerijo in zaprli dohod ponoči za vse inozemske ladje. Vojni minister je pozval poveljnike v Solonu, Skoplju in Kosani, naj vse potrebno ukrepejo, da bode pripravljenih živil za 30.000 mož v Kosani, 50.000 mož v Skoplju in 100.000 mož v Solunu.

Mladoturški oklic.

Centralni mladoturški komitè izdal je javni oklic, v katerem pravi: Spoliacija Italije, ki ogrozi Turčijo, presega vse meje. Sodba o tem se prepušča javnemu mnenju Evrope. Italija greši zoper človeško pravico in civilizacijo. Zgodovina ne pozna podobnega

slučaja. Orožja Turčija, toliko časa ne bo odložila, dokler ne bode zopet vse, kakor preje. Turški narod zahteva moralično pomoč javnega mnenja Evrope.

Rusija mobilizira.

Ruska vlada je sklenila, da mobilizira v Kavkazu en armadni kôr. Pravi da mora biti Rusija za vse slučaje na Balkanu pripravljena.

Srbija se pripravlja.

Srbija je poklicala vse rezervne častnike k orožnim vajam. Tudi ona hoče biti za vsak slučaj pripravljena.

Grška mobilizira.

Iz Jenine se poroča, da je Grška poklicala pod orožje prvi in drugi letnik rezerve. Svoje vojaštvo združuje pri Narti in Malakašu.

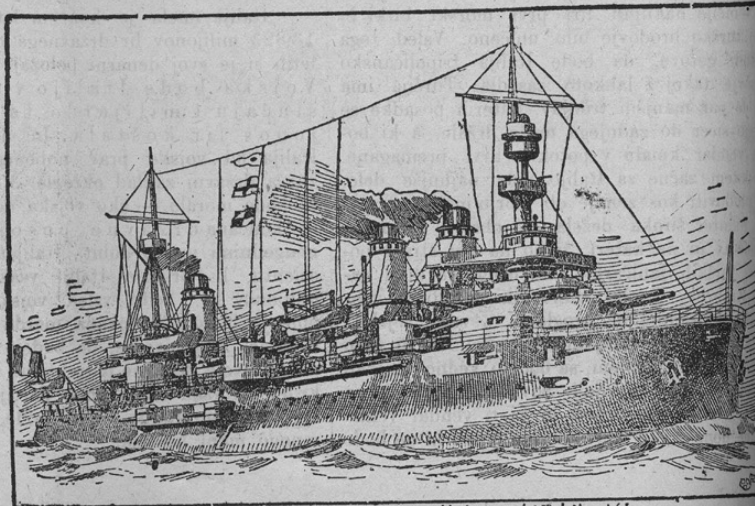
Avstrija — pripravljena.

Dogodki v Albaniji so zunanje ministerstvo privedli do sklepa, da mora avstrijsko brodogvaj odpeliti proti jugu, da varuje naše interese. Ako je resnično kar se poroča iz albanske obali, potem bo Avstro-Ogrska primorana varovati na jugu svojih mej svoje interese, ker je za njo najvažnejše, da se tam obrani mir.

Mrzenje do zavživanja hrane, kolcanje in kleast okus kažejo na preobložen želodec. Zdravniške preizkušnje v ces. kralj. dunajski splošni bolnici so pokazali, da 1/2 kozarca naravne Franc Jožef-ove grenčice že čez nekaj ur izprazni vsebino želodca brez bolečin in istočasno tudi zboljša tek.

Velikanska razstrelba.

Kakor smo že v zadnji številki poročali, zgodila se je na Francoskem zopet velikanska nesreča: bojni parnik „Liberté“ zletel je namreč v zrak in več sto mornarjev izgubilo je pri temu svoje življenje. Glasom zadnjih poročil bilo je 204 mornarjev mrtvih, 136 težko ranjenih in 46 lahko ranjenih. Naša prva slika kaže v levem zgornjem kotu komandanta nesrečnega parnika, kapitana Jaurès, ki se pa slučajno ni na barki nahajal in je tako smrti ušel. Nadalje vidimo razne prizore iz te nesreče. Zgoraj v desnem kotu vidimo parnik „Republique“, ki je bil vsled razstrelbe tudi prav hudo poškodovan. Parnik „Liberté“, na katerem se je zgodila nesreča, vidimo spodaj; moč razstrelbe je parnik popolnoma v dva kosa raztrgala, tako da je ostala pravzaprav le skupina železja. Uničeni parnik „Liberté“ je imel 18.300 ton in potreboval 2500 konjskih močij. Bil je najhitrejši francoskih vojnih ladij. Nesreča je uničila skoraj šesti del moči francoske bojne mornarice. Naša druga slika kaže uničeni parnik „Liberté“ natančneje.

Dama

ki drži kaj na zdravo negovanje kože, ki hoče zlasti pege odstraniti ter mehko, nežno kožo in beli teint dobiti in obdržati, univa se edino z „Steckenpferd“ lilijanim mlečnim milom (znamka „Steckenpferd“) od Bergmann & Co. Tetschen i. E. Kos za 80 h se dobi v vseh apotekah, drožerijah in trgovinah s parfumom itd.